

FIȘA DISCIPLINEI

1. Date despre program

1.1 Instituția de învățământ superior	Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca
1.2 Facultatea	Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației
1.3 Departamentul	Departamentul de Psihopedagogie Specială
1.4 Domeniul de studii	Științe ale Educației
1.5 Ciclul de studii	Nivel Licență
1.6 Programul de studiu / Calificarea	Specializarea Psihopedagogie Specială / Profesor Psihopedagog L060070020

2. Date despre disciplină

2.1 Denumirea disciplinei	Sisteme de comunicare alternative și augmentative						
2.2 Titularul activităților de curs	Conf. univ.dr. Andrea Hathazi						
2.3 Titularul activităților de seminar	Asist.univ.dr. Ioana Tufar						
2.4 Anul de studiu	III	2.5 Semestrul	V	2.6. Tipul de evaluare	C	2.7 Regimul disciplinei	DS

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1 Număr de ore pe săptămână	4	Din care: 3.2 curs	2	3.3 seminar/laborator	2
3.4 Total ore din planul de învățământ	56	Din care: 3.5 curs	28	3.6 seminar/laborator	28
Distribuția fondului de timp:					ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe					20
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					20
Pregătire semănării/laboratoare, teme, referate, portofolii și eseuri					20
Tutoriat					7
Examinări					2
Alte activități:					
3.7 Total ore studiu individual	69				
3.8 Total ore pe semestru	125				
3.9 Numărul de credite	5				

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1 de curriculum	
4.2 de competente	

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1 De desfășurare a cursului	Materiale didactice si softuri specifice pentru persoanele cu dizabilități existente la departament sau preluate de pe Internet, platforma Microsoft Teams
5.2 De desfășurare a seminarului/laboratorului	Materiale didactice si softuri specifice pentru persoanele cu dizabilități existente la departament sau preluate de pe Internet, platforma Microsoft Teams

6. Competențele specifice acumulate

Competențe profesionale	<ul style="list-style-type: none"> Definirea, clasificarea și alegerea metodelor, tehnicilor și procedeele utilizate în comunicarea alternativă și augmentativă și intervenția psihopedagogică specifică privind dezvoltarea abilităților de comunicare deficitare. Alegerea și implementarea sistemelor și mijloacelor de comunicare augmentativă sau aleternativă pentru elevii cu dizabilități; Aplicarea și adaptare de tehnici de modificare a metodelor instrucționale și a materialelor în funcție de stilurile de învățare și nevoile elevilor/adulților cu dizabilități cognitive; Cunoașterea principalelor sisteme de comunicare alternative și augmentative, a tehnologiilor de acces, a produselor, serviciilor și resurselor care facilitează mediul de dezvoltare și de învățare al persoanelor cu dizabilități. Stabilirea tipurilor de evaluare în concordanță cu momentul învățării și cu etapele procesului de recuperare, pe baza utilizării metodologiilor consacrate Elaborarea unor modalități de intervenție în vederea recuperării persoanelor cu nevoi speciale prin aplicarea adecvată a principiilor și metodelor consacrate în domeniu
Competențe transversale	<ul style="list-style-type: none"> Planificarea și implementarea activităților din cadrul echipei multi-disciplinare pe baza criteriilor relevante conferite de rolul psihopedagogului în echipa multi – disciplinară; Aplicarea normelor etice în cercetările acțiune cu persoane cu dizabilități, precum și în activitățile de evaluare, adaptare curriculară și consiliere psihopedagogică; Elaborarea unui proiect de servicii personalizate în funcție de intensitatea nevoii de suport și asistență

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	<p>Cunoașterea, înțelegerea conceptelor, teoriilor și metodelor privind utilizarea sistemelor și strategiilor de comunicare alternativă și augmentativă privind evaluarea și instruirea persoanelor cu abilități de comunicare deficitare în vederea facilitării proceselor de comunicare și învățare.</p> <p>Utilizarea competențelor dobândite în practica și în comunicarea profesională în cadrul muncii în echipa interdisciplinară.</p>
7.2 Obiectivele specifice	<p>Să dobândească cunoștințe și abilități privind utilizarea strategiilor adecvate în dezvoltarea comunicării la persoanele cu dizabilități</p> <p>Să dobândească cunoștințe și abilități privind dezvoltarea și implementarea strategiilor, tehnicilor și metodelor specifice dezvoltării comunicării într-o varietate de contexte educaționale</p> <p>Să dobândească cunoștințe și abilități privind implementarea strategiilor de comunicare alternativă și augmentativă la copiii cu deficiențe severe, grave și profunde</p> <p>Să dobândească cunoștințe și abilități privind modalități de evaluare a comunicării și proiectarea planului de intervenție personalizat ce vizează utilizarea sistemelor de comunicare alternativă și augmentativă</p> <p>Să dobândească cunoștințe și abilități privind sistemele simbolice și non-simbolice, instrumentele low- tech și high- tech, precum și rolul lor în</p>

augmentarea și facilitarea comunicării la persoanele cu dizabilități
Să dobândească cunoștințe și abilități privind modalitatea de integrare a comunicării alternative și augmentative în contextul familial, școlar, precum și în comunitate.

8. Conținuturi

8.1 Curs	Metode de predare	Observații
1. Sistemele de comunicare alternative și augmentative (AAC). Definiție, funcții și caracteristici.	Prelegere, Expunere interactivă Analiza studii de caz	Prezentări video
2. Etapele dezvoltării comunicării.	Prelegere, Expunere interactivă.	Scala de dezvoltare a comunicării Communication Matrix
3. Competența de comunicare. Comunicarea funcțională. Comunicarea simbolică.	Prelegere, Expunere interactivă. Dezbateri	
4. Obiecte de referință. Calendare vizuale. Calendare tactile. Principii de utilizare și implicații asupra dezvoltării comunicării.	Expunere interactivă. Studii de caz.	Resurse specifice
5. Metoda PECS.	Expunere interactivă. Studii de caz.	Analiza video
6. Sistemele simbol. Sistemul Rebus, Sistemul Bliss, Alfabetul Block	Expunere interactivă. Studii de caz.	Prezentări video
7. Comunicarea tactilă	Expunere interactivă.	Analiză video
8. Sistemele de comunicare alternative și augmentative în autism	Expunere interactivă. Studii de caz. Dezbateri	
9. Sistemele de comunicare alternative și augmentative în deficiențele senzoriale	Expunere interactivă.	
10. Sistemele de comunicare alternative și augmentative în dezvoltarea deprinderilor instrumentale de scris-citit	Expunere interactivă. Studii de caz.	Exemple de programe
11. Dezvoltarea programului de intervenție utilizând CAA .	Expunere interactivă.	
12. Utilizarea sistemelor de comunicare alternative și augmentative în reducerea tulburărilor de comportament.	Expunere interactivă.	Activități aplicative
13. Sisteme de comunicare alternative și augmentative hightech	Expunere interactivă. Studii de caz.	
14. Utilizarea tehnologiilor de comunicare în clasă. Caracteristicile mediului de învățare.	Expunere interactivă.	Prezentări video

Bibliografie

Bailey, R. L., Parette, H. P., Jr., Stoner, J. B., Angell, M. E., & Carroll, K. (2006). Family members' perceptions of augmentative and alternative communication device use. *Language, Speech, and Hearing Services in Schools, 37*, 50–60.

Barker, R. M., Saunders, K. J., & Brady, N. C. (2012). Reading instruction for children who use AAC: Considerations in the pursuit of generalizable results. *Augmentative and Alternative*

Communication, 28, 160–170.

Beukelman, D., McGinnis, J., & Morrow, D. (1991). Vocabulary selection in augmentative and alternative communication. *Augmentative and Alternative Communication*, 7, 171–185.

Beukelman, D. R., & Mirenda, P. (2013) *Augmentative and alternative communication: Supporting children and adults with complex communication needs*. Baltimore, MD: Brookes.

Dukhovny, E., & Kelly, E. B. (2015). Practical resources for provision of services to culturally and linguistically diverse users of AAC. *Perspectives on Cultural and Linguistic Diversity*, 22, 25–39.

Frost, L, Bondy, A. (2002), *The picture exchange communication system training manual*, Newark, Pyramid Educational Products

Flippin, M., Reska, S., & Watson, L. R. (2010). Effectiveness of the Picture Exchange Communication System (PECS) on communication and speech for children with autism spectrum disorders: A meta-analysis. *American Journal of Speech-Language Pathology* 19, 178–195.

Hill, K., & Corsi, V. (2012). Role of speech-language pathologists in assistive technology assessments. In S. Federici & M. J. Scherer (Eds.), *Assistive technology assessment handbook* (pp. 301–327). Boca Raton. FL: CRC Press

Huebner, K.M., Prickett, J.G., Welch, T.R, Joffee, E. (1995), *Hand in Hand, Essentials of Communication and orientation and Mobility for Students who are deaf-blind*, AFB Press, New York

Johnston, S. S., Reichle, J., Feeley, K. M., & Jones, E. A. (2012). *AAC strategies for individuals with moderate to severe disabilities*. Baltimore, MD: Brookes.

Kaiser, A. P., Yoder, P. J., & Keetz, A. (1992). Evaluating milieu teaching. In S. F. Warren & J. Reichle (Eds.), *Causes and effects in communication and language intervention* (pp. 9–47). Baltimore, MD: Brookes.

Light, J. C., & McNaughton, D. (2014). Communicative competence for individuals who require augmentative and alternative communication: A new definition for a new era of communication? *Augmentative and Alternative Communication*, 30, 1–18.

Rowland, C., Schweigert, P. (1989), *Tangible Symbol Systems: Symbolic Communication for Individuals with Multisensory Impairments*, Oregon Research Institute.

Rowland, C., Schweigert, P., Prickett, J.G. (1995), *Communication systems, devices and modes in* K.M. Huebner, J.G. Prickett, T.R. Welsch, Joffee, E (Eds.), *Hand in hand: essentials of communication and orientation and mobility for your students who are deaf- blind*, New York: American Foundation for the Blind.

Siegel– Causey, E., Downing, J. (1987), *Nonsymbolic communication development: Theoretical concepts and educational strategies in* L:Goetz, D.Guess and K.Stremel- Campbell (Eds.), *Innovative Program design for individuals with dual sensory impairments* (pp.10- 48); Baltimore: Paul H. Brookes

Vanderheiden, G.C., Lloyd, L.L (1986), *Communication Systems and their components*. In S.W. Blackstone (Ed.), *Augmentative communication: an introduction* (pp.49 -161). Rockville, MD: American Speech- Language – Hearing Association

van Dijk, J. (1966), *The First steps of the deaf/blind child towards language*. *International Journal of the Education of the Blind*, p.112-115

8.2 Seminar / laborator	Metode de predare	Observații
1. Clasificarea sistemelor de comunicare alternative și augmentative	Dezbateri. Expunere interactivă. Munca în perechi	Prezentare video
2. Obiectele de referință. Aplicații	Dezbateri. Expunere	

	interactivă. Problematizare	
3. Realizare calendare vizuale	Expunere interactivă. Dezbatere. Munca în grup.	Prezentări modele orare vizuale. Înregistrări video.
4. Realizare calendare tactile	Dezbatere. Studii de caz	Analiza video
5. Metoda PECS – activități practice	Dezbatere. Joc de rol	Materiale necesare desfășurării activității: pictograme, caiete de comunicare.
6. Sistemele simbol	Studii de caz	Prezentare site-uri cu sisteme simbol
7. Sistemele simbol	Studii de caz	Activități practice
8. Abordarea Millieu	Analiză studii de caz.	Prezentări modele orare vizuale. Înregistrări video.
9.	Dezbatere.	Analiza video
10. Limbajul gestual	Expunere interactivă	Materiale necesare desfășurării activității: pictograme, caiete de comunicare.
11. Sisteme bazate pe limbajul gestual	Studii de caz	Dictionar limbaj gestual
12. Programe de intervenție psihopedagogică	Analiză studii de caz.	Activități practice
13. Comunicarea totală vs. Metoda bicultural-bilinguală	Dezbatere.	Activități practice
14. Utilizarea tehnologiilor de comunicare în clasă- activitate practică.	Expunere interactivă	Activități practice

Bibliografie

Bailey, R. L., Parette, H. P., Jr., Stoner, J. B., Angell, M. E., & Carroll, K. (2006). Family members' perceptions of augmentative and alternative communication device use. *Language, Speech, and Hearing Services in Schools, 37*, 50–60.

Blockberger, S., & Johnston, J. (2003). Grammatical morphology acquisition by children with complex communication needs. *Augmentative and Alternative Communication, 19*, 207–221.

Blockberger, S., & Sutton, A. (2003). Towards linguistic competence: The language experiences and knowledge of children with extremely limited speech. In J. Light, D. Beukelman, & J. Reichle (Eds.), *Communication competence for individuals who use AAC* (pp. 63–106). Baltimore, MD: Brookes.

Crimmins, D., Gothelf, C., Rowland, C., Stillman, R., Linam, A., & Williams, C. (1995). Basic concepts of communication. In K. Huebner, J. Prickett, T. Welch, & E. Joffe (Eds.), *Hand in hand: Selected reprints and annotated bibliography on working with students who are deaf-blind* (pp. 159-184). New York: AFB Press.

Drager, K. D. R., Light, J., & McNaughton, D. (2010). Effects of AAC interventions on communication and language for young children with complex communication needs. *Journal of Pediatric Rehabilitation Medicine: An Interdisciplinary Approach, 3*, 303–310.

Drager, K. D. R., Light, J., Speltz, J., Fallon, K., & Jeffries, L. (2003). The performance of typically developing 2½-year-olds on dynamic display AAC technologies with different system layouts

and language organizations. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 46, 298–312.

Frost, L., Bondy, A. (2002), *The picture exchange communication system training manual*, Newark, Pyramid Educational Products

Huebner, K.M., Prickett, J.G., Welch, T.R, Joffee, E. (1995), *Hand in Hand, Essentials of Communication and orientation and Mobility for Students who are deaf-blind*, AFB Press, New York

Joint, S.A. (1998), *Body Signing: A functional strategy for introducing language to students who are deafblind*, *DBI Review*, 21, 10-11

McLarty, M. (1995), *Object of Reference – Magic Talisman in Proceedings of the UK Conference. Deafblind Education, developing and sustaining appropriate provision*, Birmingham , Sense UK.

Reichle, J., York, J, Sigafos, J. (1991), *Implementing augmentative and alternative communication*, Baltimore: Paul H.Brookes

Romski, M., Sevcik, R. A., Adamson, L. B., Cheslock, M., Smith, A., Barker, M., & Bakeman, R. (2010). Randomized comparison of augmented and nonaugmented language interventions for toddlers with developmental delays and their parents. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 53, 350–364.

Romski, M., Sevcik, R. A., Barton-Hulsey, A., & Whitmore, A. S. (2015). Early intervention and AAC: What a difference 30 years makes. *Augmentative and Alternative Communication*, 31, 181–202.

Schlosser, R. (2003). Selecting graphic symbols for an initial request lexicon. In R. Schlosser (Ed.), *The efficacy of augmentative and alternative communication: Toward evidence-based practice* (pp. 347–402). New York, NY. Elsevier.

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

- Registrul Național al Calificărilor din învățământul Superior (<http://www.rncis.ro>)
- Clasificarea Ocupațiilor din România (<http://www.mmuncii.ro/>)

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	Participare activă Examen scris	Observație Examen	10% 50% 1 punct oficiu 10%
10.5 Seminar/laborator	Prezența 75%		10%
	Portofoliu	Analiza produselor activității	10%
10.6 Standard minim de performanta			
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Elaborarea unui plan de intervenție personalizat ce vizează dezvoltarea deprinderilor de comunicare ➤ Elaborarea unui studiu de caz ce vizează problematică dezvoltării deprinderilor de comunicare prin utilizarea CAA 			

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
BABEȘ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITÄT
TRADITIO ET EXCELLENTIA

Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației

Str. Sindicatelor nr. 7
Cluj-Napoca, RO-400029

Tel.: 0264-40.53.37

Fax: 0264-59.05.59

www.psiedu.ubbcluj.ro

PPS Departamentul de
Psihopedagogie Specială
al Universității "Babeș-Bolyai" Cluj-Napoca

Data completării
15.09.2020

Semnătura titularului de curs
Conf.univ.dr. Andrea Hathazi

Semnătura titularului de seminar
Asist.univ.dr. Ioana Tufar

Data avizării în departament
23.09.2020

Semnătura directorului de departament
Prof. univ. dr. Adrian Marian ROȘAN